

7

MĚŘENÍ VÝKONU EKONOMIKY

	???	Česká republika
Dětská úmrtnost	10 %	0,26 %
Dospělí lidé s alespoň středoškolským vzděláním	<10 %	>80 %

HDP

- **H**rubý **d**omácí **p**rodukt
  - Vypovídá o výkonu ekonomiky
- = celková tržní hodnota finální produkce
vyprodukované v zemi za určité časové
období

Tržní hodnota

Vše oceňujeme v **tržních cenách**:

Země vyrobila 100 litrů koly (20 Kč/l) a 200 čokolád (10 Kč/ks).

HDP: 100 l koly + 200 čokolád = 300 výrobků.

Rozumnější je převést **hodnotu** produkce pomocí **tržních** cen na koruny:

$$\text{HDP} = 20 \text{ Kč/l} \cdot 100 \text{ ks} + 10 \text{ Kč/ks} \cdot 200 \text{ ks} = 4\,000 \text{ Kč.}$$

Finální produkce

Každý produkt proto započítáváme pouze jednou, ve chvíli, kdy je prodán. Ne meziprodukty!

250 000 Kč

180 000 Kč

Do HDP:

- a) 250 000 Kč
- b) 180 000 Kč
- c) 430 000 Kč
- d) Jiná částka

V zemi

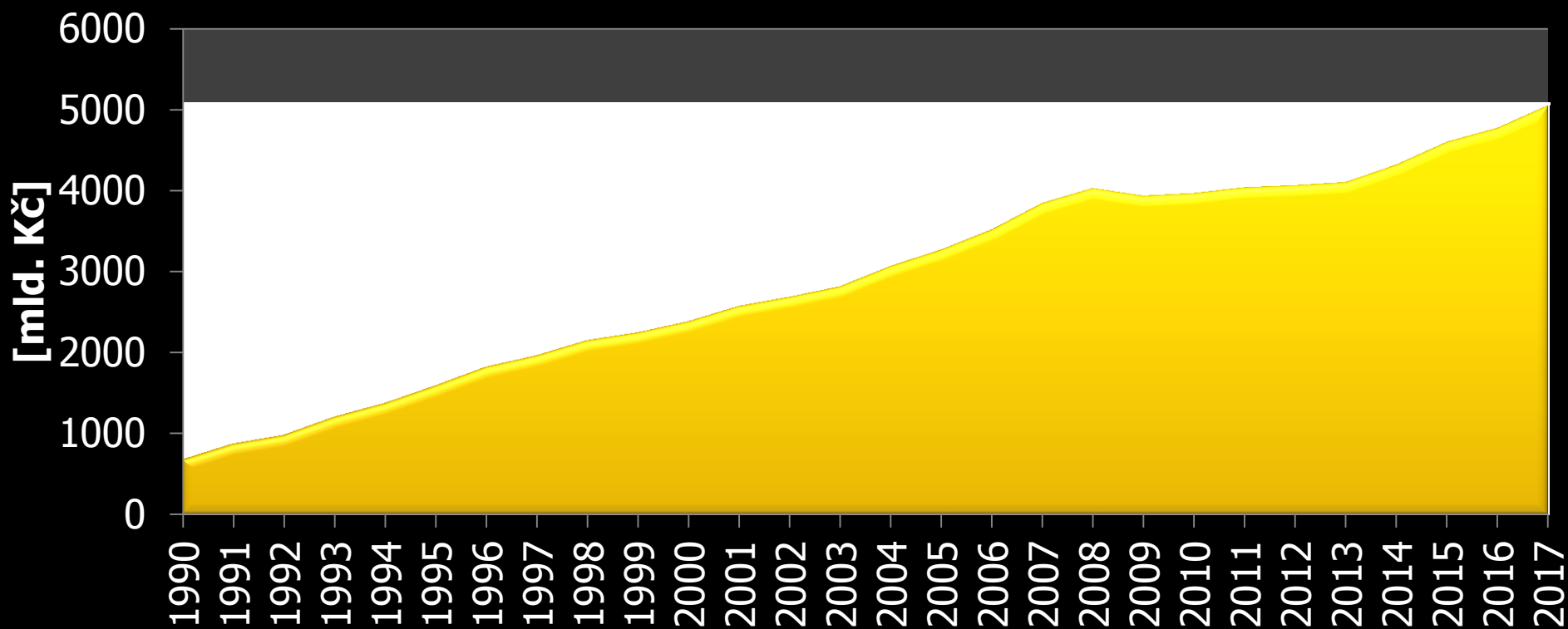
Do **českého** HDP zahrnujeme jen produkci vyrobenou **na území České republiky**. Když vyrobí továrna české Kofoly v polském Kutně 25 tisíc kusů ovocné šťávy Jupík, český HDP nevzroste.

Kdybychom do HDP nezapočítávali produkce Škody VW, byl by český hrubý domácí produkt nižší zhruba o 4,5 %.

Za určité časové období

HDP obvykle uvádíme buď jako čtvrtletní (kvartální) nebo roční.

Co HDP nezachycuje?

- **Netržní produkci** = produkce vyprodukovaná a zkonsumovaná doma (neprojde trhem)
- Produkci **černé/šedé ekonomiky**
- **Meziprodukty**
- **Kvalitu produkce**
- **Kvalitu životního prostředí**
- **Hodnotu volného času**

Tržní a netržní produkce

Svíčková u maminky vs. svíčková v restauraci

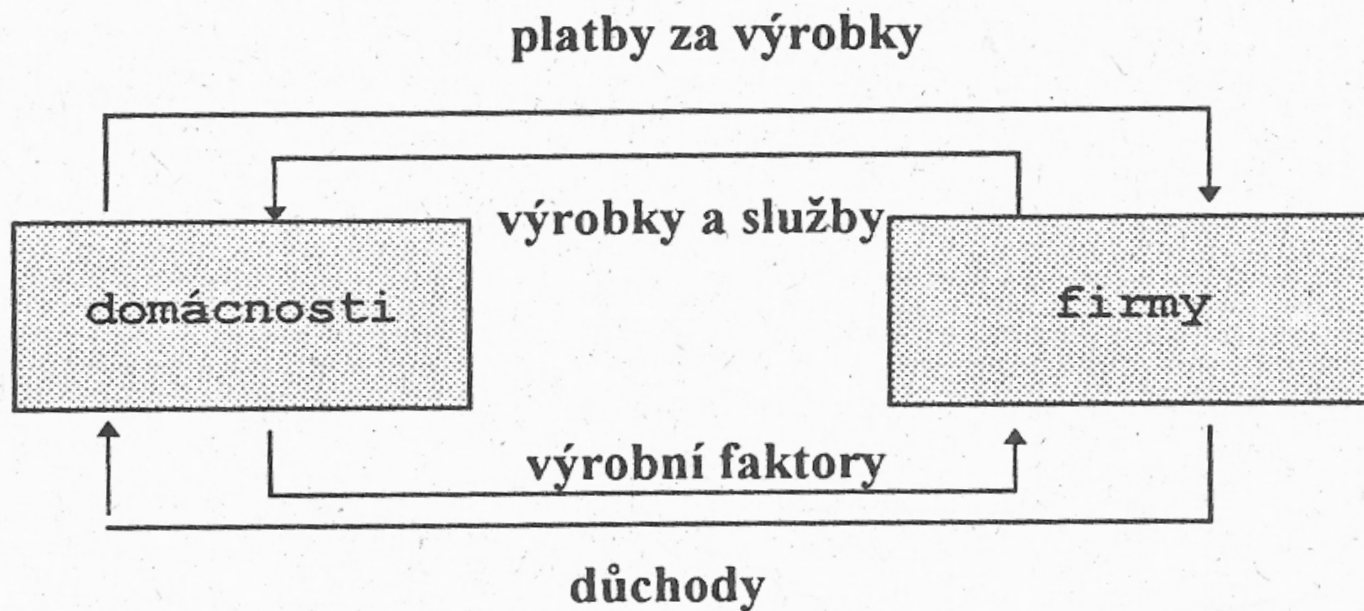
Kadeřník vs. manžel

Šedá ekonomika (práce na černo)

Černá ekonomika (drogy, prostituce)

Výpočet HDP

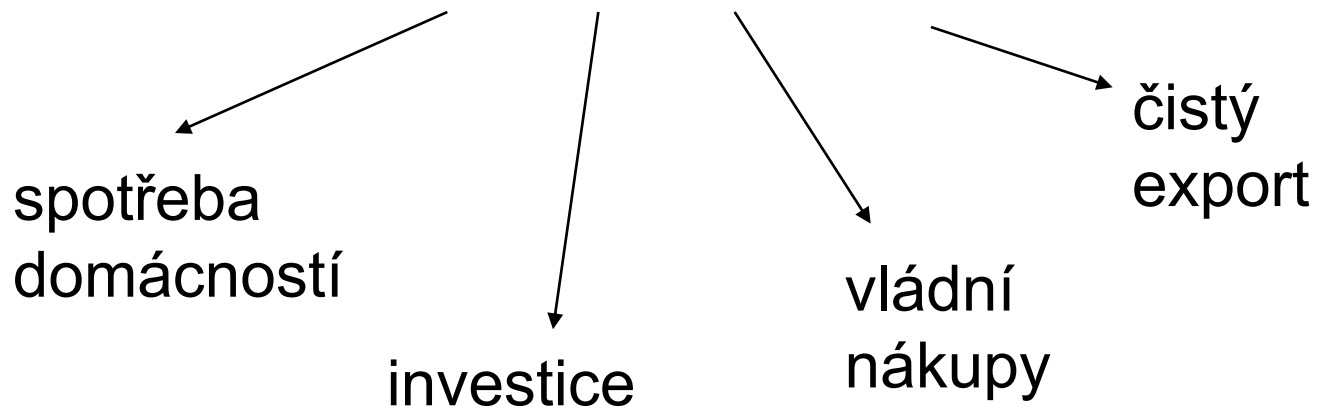

Složení HDP

- Výdajová metoda:

$$\mathbf{HDP = C + I + G + NX}$$

C = spotřeba (Consumption).

Spotřeba představuje výdaje domácností na zboží a služby: nový mobil, propiska, vstupenky na koncert, brýle, pes, lentilky, kurz golfu...tedy všechno s výjimkou nového bydlení.

I = investice (**I**nvestments)

Výdaje na stroje, zásoby, budovy, tedy vše, co firmám slouží k další výrobě, pod investice navíc řadíme i nové byty a domy kupované domácnostmi.

G = vládní výdaje (**G**overnment expenditures)

Všechny výdaje státu:

- výdaje města na nový chodník;
- ministerstva dopravy na dálnici;
- ministerstva školství na platy učitelů.

NX = čistý vývoz (**Net Exports**)

Rozdíl mezi výdaji na statky, které byly ze země vyvezeny do zahraničí (**ex**porty, EX) a statky, které byly do země ze zahraničí dovezeny (**im**porty, IM): $NX = EX - IM$.

Další metody výpočtu HDP

- **Produkční metoda (přidaná hodnota):**

HDP = Produkce - meziprodukty + daně z produktů - dotace na produkty

- **Důchodová metoda:** součet prvotních důchodů v národním hospodářství

Metoda přidanou hodnotou

- Přidaná hodnota = příjem firmy – nákupy mezistatků
- Domácí produkt = součet přidaných hodnot

HDP přidanou hodnotou

	příjmy firmy	nákupy mezistatků (surovin, materiálů)	Přidaná hodnota
pšenice	2000	0	2000
mouka	2700	2000	700
rohlík	7000	2700	4300
produkt			7000

HDP X HNP

- **Domáci** = produkce všech firem na území státu bez ohledu na národní příslušnost
- **Národní** = produkce všech národních firem bez ohledu na území
- Džus Jupík z polského Kutna navýší polský **HDP**, ale český **HNP**.

a) $HDP > HNP$

b) $HDP = HNP$

c) $HDP < HNP$

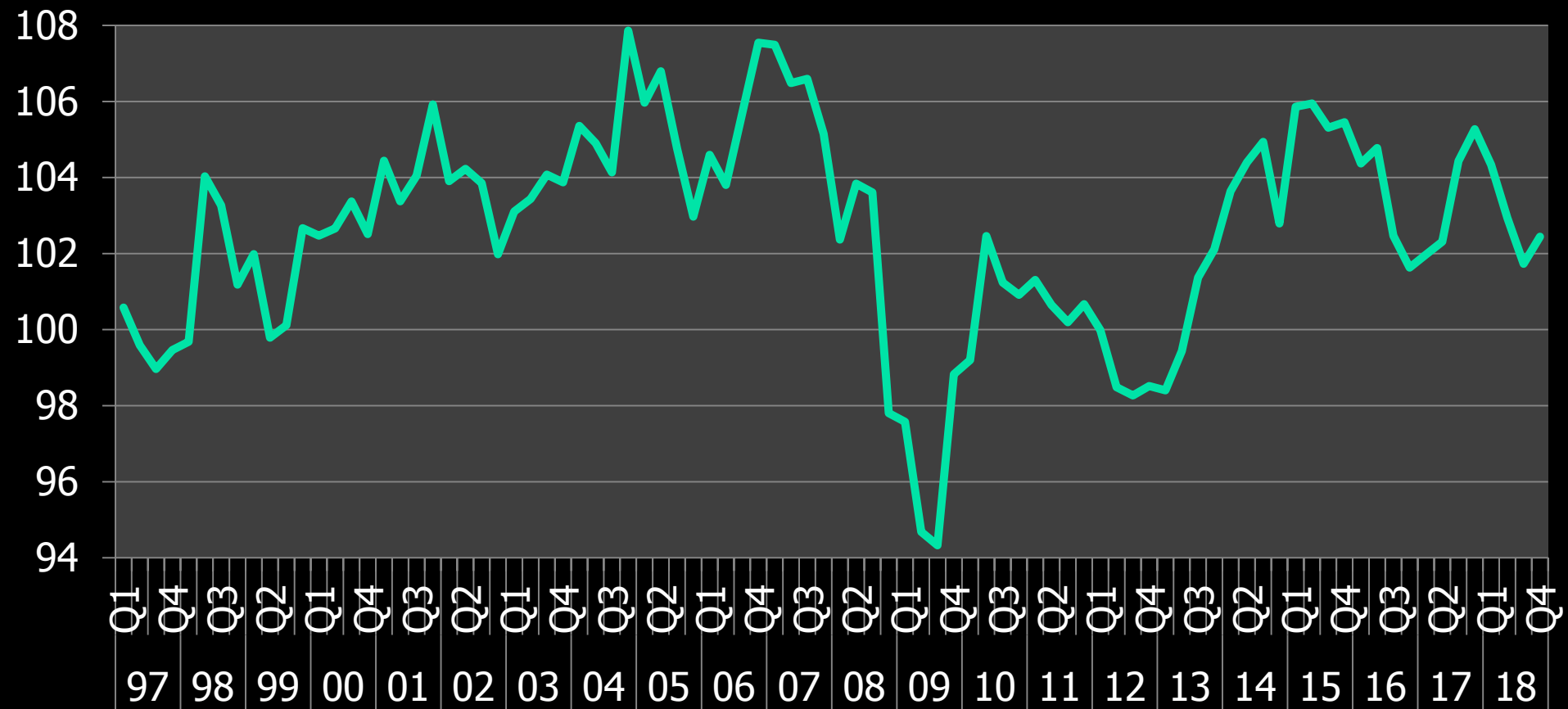
Nominální X reálný produkt

- **Nominální** = v běžných cenách (b.c.)
- **Reálný** = ve stálých cenách (s.c.)
- **Deflátor HDP** =
$$\frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} \cdot 100 \%$$

HDP	mld. Kč
stále ceny roku 2010, sezonně očištěno	4 052 809
běžné ceny, sezonně očištěno	4 261 139

Vývoj reálného HDP ČR

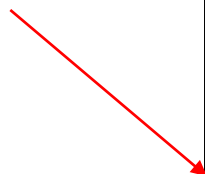

Nominální X reálný produkt

	2018	2019
kusy	1000	800
cena	5	7
Nominální produkt	5000	5600
Reálný produkt	5000	4000

V cenách roku
2018

(základní obd.)

HDP v kontextu

- **POPULACE:** HDP na hlavu (ekonomická úroveň)
- **KUPNÍ SÍLA:** HDP na hlavu na základě parity kupní síly PPP (životní úroveň)
- **ZAMĚSTNANOST:** produkt na zaměstnance (produktivita)

Síla vs. úroveň

Země	Pořadí země	
	HDP	HDP/os.
USA	1.	10.
Čína	2.	79.
Německo	4.	18.
Lucembursko	73.	1.
Norsko	27.	2.
Katar	49.	3.
Česká republika	51.	41.

BigMac Index

- Publikován časopisem The Economist
- Neformální způsob vyjádření parity kupní síly
- Výchozí předpoklad: zákon jediné ceny
  - Cena BigMacu by měla být po přepočtení na jednu měnu ve všech zemích stejná
- Srovnání skutečného směnného kurzu a kupní síly indikuje, zda je měna podhodnocená nebo nadhodnocená

The Big Mac index

Select base currency:

US dollar

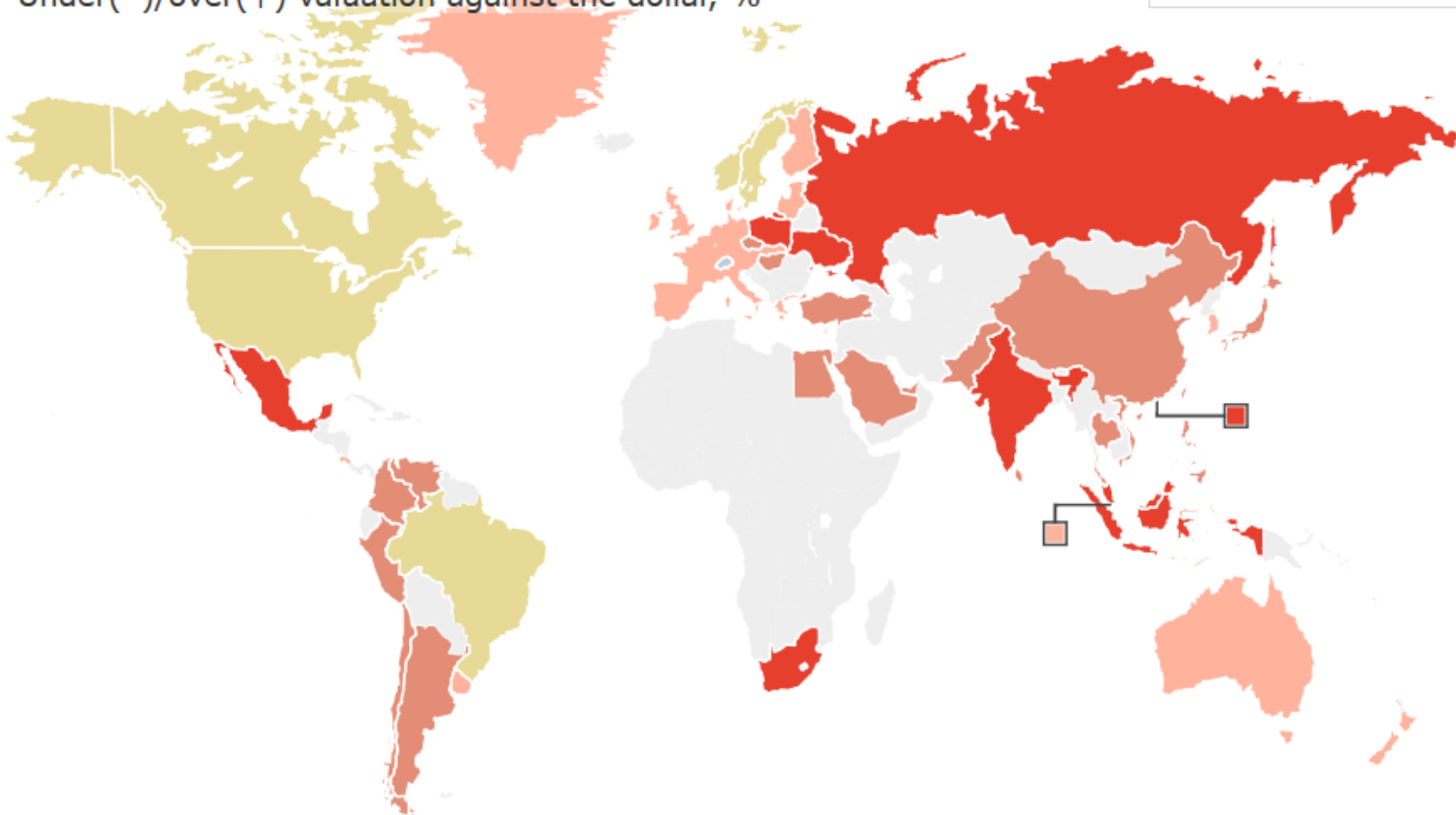
Raw index

Adjusted index

Raw index

Under(-)/over(+) valuation against the dollar, %

Zoom to

Undervalued by:

Overvalued by:

>50%

10-50%

25-50%

-/+ 10%

50-100%

10-25%

>100%

Czech Republic

July 2016

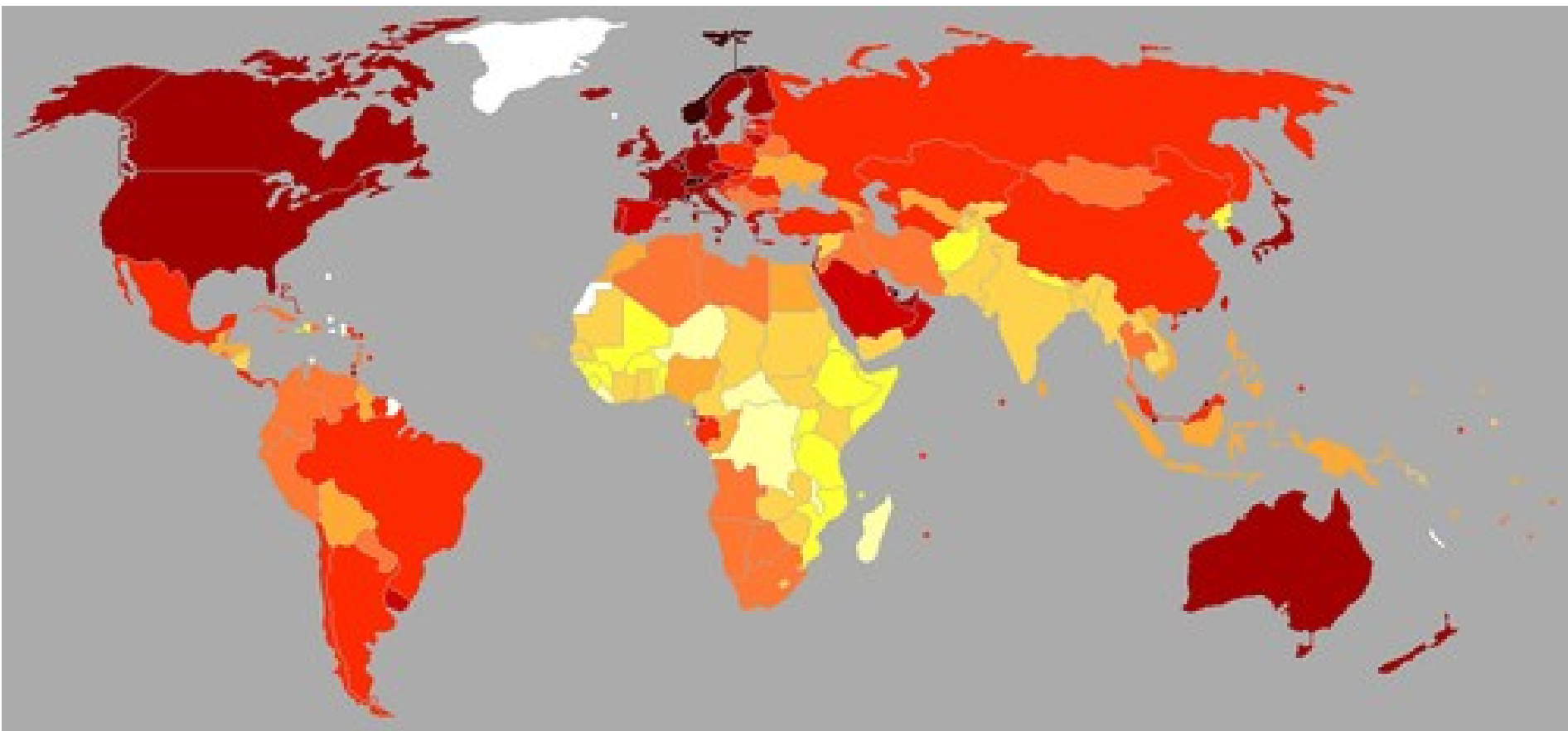
Price: \$3.06 (Koruna 75.00)

Raw index: undervalued by 39.4%

Actual exchange rate: 24.55

Implied exchange rate*: 14.88

Nominální HDP p. c. (2015)

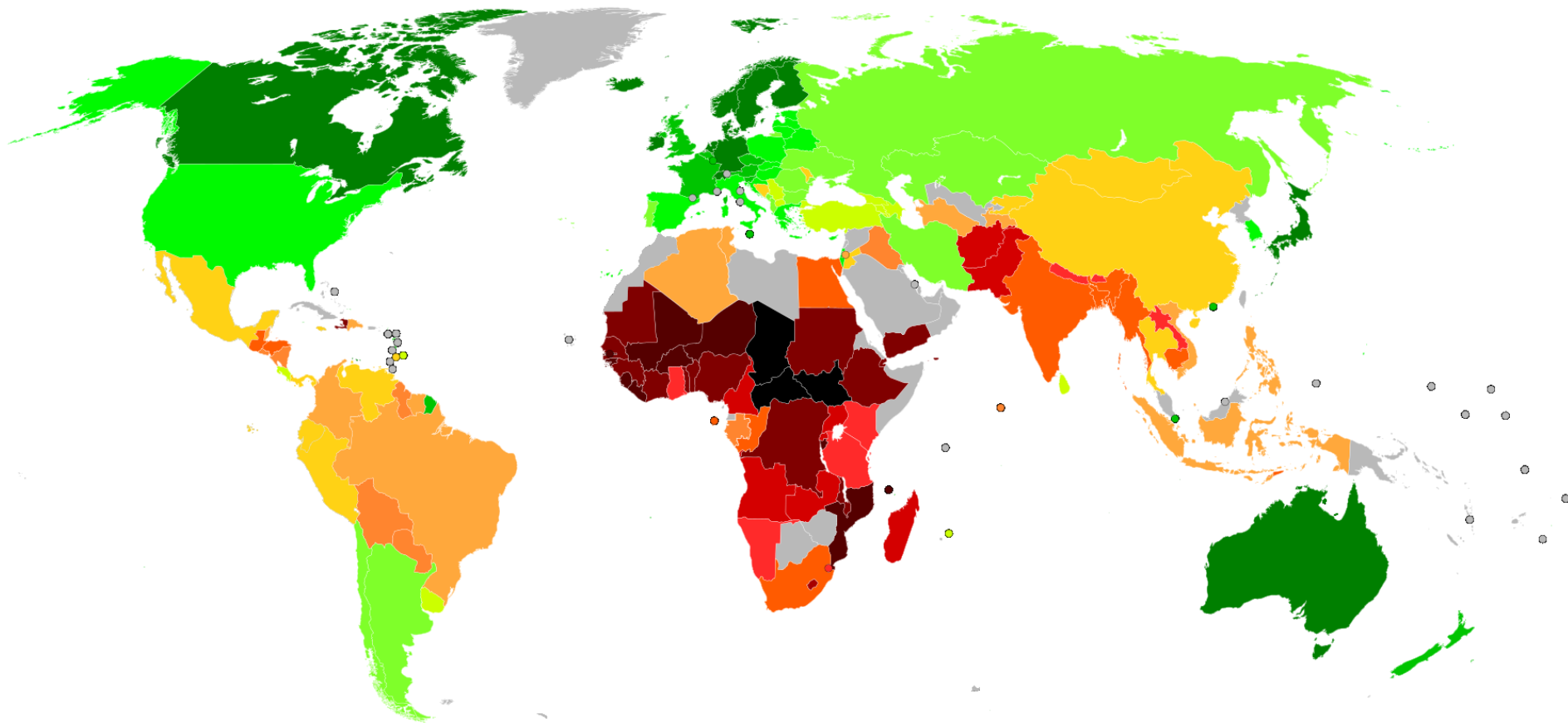

Index lidského rozvoje - HDI

- Očekávaná délka života (20-85)
- Vzdělání
  - Střední délka vzdělání (0-18)
  - Očekávaná délka vzdělání (0-15)
- HNP p. c. (100-75000\$)
- ČR: 28. místo (77,7-12,3-16,4-24535)

HDI (2017)

Základy ekonomie

HDI 2017

1	Island	25	USA
2	Japonsko		
3	Norsko	64	Venezuela
4	Švýcarsko		
5	Finsko	149	Čad
		150	Jižní Sudán
8	Německo	151	Středoafriická republika
15	ČR		

Robert F. Kenendy:

Projev na univerzitě v Kansasu, 18. 3. 1968

„Do hrubého národního produktu se započítávají speciální dveřní zámky i věznice pro lidi, kteří je páčí. Započítává se do něj ničení sekvojových lesů i chaotické ničení našeho přírodního bohatství. Započítává se do něj napalm a započítávají se do něj jaderné hlavice a obrněné automobily pro policii, aby mohla potlačovat nepokoje v našich městech. Započítává se do něj Whitmanova puška i Speckův nůž i televizní programy, které oslavují násilí, jen aby prodaly našim dětem hračky.

Přitom však hrubý národní produkt nezohledňuje zdraví našich dětí, kvalitu jejich vzdělávání nebo jejich radost ze hry. Nezahrnuje krásu naší poezie ani pevnost našich manželství; kvalitu našich veřejných diskusí, ani čestnost našich veřejných činitelů. Neměří ani náš humor, ani naši odvahu, ani oddanost naší země, měří zkrátka všechno s výjimkou toho, co dává životu smysl. A může nám o Americe říci všechno, kromě toho, proč jsme hrdí, že jsme Američané“

Pokračování příště

8. Ekonomický růst
